

**Raport z badania ewaluacyjnego
projektu STRATEGII ROZWOJU
PONADLOKALNEGO GMIN POWIATU
RYBNICKIEGO NA LATA 2021-2030**

FUNDACJA KREATYWNY ŚLĄSK

Sierpień, 2022 r.

Spis treści

ZAŁOŻENIA I CELE BADANIA	2
OCENA POTENCJALNEJ SKUTECZNOŚCI I SPÓJNOŚCI WEWNĘTRZNEJ	6
ANALIZA ZGODNOŚCI STRATEGII Z WYMOGAMI PRAWNYMI WOBEC ZAWARTOŚCI I FORMY STRATEGII ROZWOJU LOKALNEGO	6
ANALIZA WEWNĘTRZNEJ LOGIKI ZAPISÓW W WARSTWIE STRATEGICZNEJ DOKUMENTU.....	17
OCENA TRAFNOŚCI.....	24
ANALIZA ZASADNOŚCI DIAGNOZY	24
OCENA SYSTEMU MONITOROWANIA STRATEGII.....	25
OCENA PRZEWIDYWANEJ EFEKTYWNOŚCI	26
OCENA ZASADNOŚCI ANGAŻOWANIA ZASOBÓW FINANSOWYCH W REALIZACJĘ STRATEGII	26
OCENA SPÓJNOŚCI ZEWNĘTRZNEJ	27
OCENA SPÓJNOŚCI STRATEGII Z DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI WYŻSZEGO RZĘDU	27
WNIOSKI I REKOMENDACJE.....	28

Założenia i cele badania

Ustawa z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju zawiera wymóg przeprowadzenia ewaluacji ex-ante projektu strategii rozwoju. Ewaluacja ta powinna dotyczyć trafności, przewidywanej skuteczności i efektywności realizacji strategii.

Celem poddania projektu strategii rozwoju ewaluacji jest sprawdzenie/podniesienie jakości strategii, a przez to także jakości zarządzania strategicznego rozwojem obszaru. W końcowym efekcie powinno się to przełożyć na poprawę jakości życia mieszkańców obszaru, poziomu rozwoju gospodarczego i stanu środowiska. Głównym pytaniem, na jakie odpowiada ewaluacja strategii, jest w tym przypadku pytanie: czy będzie ona wystarczająco dobra

z punktu widzenia przyjętych kryteriów oceny? Obowiązkowa ewaluacja projektu strategii przeprowadzana jest po to, by ją udoskonalić na podstawie dokonanej oceny. Ewentualne, wynikające z badania ewaluacyjnego, korekty strategii powinny zostać wprowadzone jeszcze przed uchwaleniem dokumentu i rozpoczęciem wdrażania strategii.

Przeprowadzenie badania ewaluacyjnego wymaga jasno sformułowanych kryteriów. Na potrzeby ewaluacji ex ante projektu strategii rozwoju przyjęto następujące kryteria oceny:

- spójność (wewnętrzna i zewnętrzna) – analiza dokumentacji (projektu strategii i dokumentów strategicznych wyższego rzędu) polegająca na zbadaniu zgodności między celami strategii oraz między strategią a strategią regionalną/ strategiami krajowymi, a także ocenie samej strategii i procesu jej opracowywania,
- trafność – analiza adekwatności celów strategii względem zidentyfikowanych problemów i wyzwań społeczno-gospodarczych,
- przewidywana skuteczność – analiza tego, czy działania zostały prawidłowo dobrane pod kątem osiągnięcia wyznaczonych celów, a zakładane zasoby i przyjęty system wdrażania dają szansę na osiągnięcie mierzalnych celów,
- przewidywana efektywność – analiza tego, czy realne do osiągnięcia cele uzasadniają poniesienie przewidywanych nakładów.¹

W tabeli poniżej zawarto kluczowe pytania badawcze i oczekiwane efekty ewaluacji w odniesieniu do przyjętych kryteriów oceny:

¹ Na podstawie: Ewaluacja. Poradnik dla pracowników administracji publicznej, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, 2012

<i>Kryterium oceny</i>	<i>Pytania badawcze</i>	<i>Oczekiwane efekty badania</i>
<i>Spójność wewnętrzna</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Czy struktura strategii odpowiada wymogom zdefiniowanym w przepisach prawa? • Czy przyjęty model opracowywania strategii odpowiedział na potrzeby społeczności obszaru? • Czy wizja rozwoju i sformułowane cele strategiczne są spójne? • Czy cele operacyjne są wewnętrznie spójne? 	<ul style="list-style-type: none"> • analiza zgodności strategii z wymogami prawnymi wobec zawartości i formy strategii rozwoju, • ocena procesu opracowywania strategii, • analiza wewnętrznej logiki zapisów w warstwie strategicznej dokumentu,
<i>Trafność</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Czy wskazane w diagnozie problemy są aktualne? • Czy wyznaczone cele operacyjne znajdują uzasadnienie w diagnozie? 	<ul style="list-style-type: none"> • analiza zasadności diagnozy,
<i>Przewidywana skuteczność</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Czy zaprojektowany system realizacji strategii umożliwi osiągnięcie celów? • Czy zaproponowany system monitorowania strategii umożliwi obserwowanie postępów w realizacji celów? 	<ul style="list-style-type: none"> • ocena zdolności systemu realizacji do osiągnięcia założonych celów, • ocena systemu monitorowania strategii,
<i>Przewidywana efektywność</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Czy wymiar finansowy strategii pozwoli na uzyskanie pożądanych efektów realizacji celów strategii? 	<ul style="list-style-type: none"> • ocena zasadności angażowania zasobów finansowych w realizację strategii,
<i>Spójność zewnętrzna</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Czy cele strategii są spójne z celami strategii wyższego rzędu? • Czy rezultaty strategii przyczynią się do realizacji celów zdefiniowanych w strategiach wyższego rzędu? 	<ul style="list-style-type: none"> • ocena spójności strategii z dokumentami strategicznymi wyższego rzędu.

Niniejsza ewaluacja jest typem ewaluacji ex-ante, czyli realizowanej przed przyjęciem strategii i służy oszacowaniu spodziewanych rezultatów oraz ocenie, czy założenia zaprojektowanej interwencji odpowiadają potrzebom interesariuszy i czy są realne.

Podręcznik EVALSED² podaje pięć funkcji ewaluacji programów społeczno-gospodarczych w rzeczywistości UE. Są to:

- planowanie i efektywność – zapewnianie, że polityka lub program są uzasadnione, a środki są efektywnie alokowane,
- odpowiedzialność – wskazywanie, w jakim stopniu program osiągnął swoje cele, jak dobrze zostały wykorzystane środki i jakie było oddziaływanie interwencji,
- wdrażanie – poprawianie wydajności programu, skuteczności wdrażania i zarządzania,
- poszerzanie wiedzy – budowanie ogólnych zasad funkcjonowania i osiągania efektów przez programy społeczno-gospodarcze,
- wzmocnienie instytucjonalne – poprawianie i rozwój potencjału uczestników programu, ich sieci i instytucji.

Ewaluacja ex-ante ocenia kilka elementów dokumentu³:

- ma ona za zadanie poddać analizie zasadność diagnozy: czy wskazane w diagnozie problemy są wciąż aktualne (czy się zmniejszyły, czy wręcz przeciwnie - pogłębiły). Rolą ewaluacji ex-ante jest również przeanalizowanie sposobów, w jaki dotychczas rozwiązywane były (zidentyfikowane w ramach realizacji programu) problemy, wskazując, jakie czynniki mogą stymulować szanse powodzenia programu, a jakie mogą tworzyć bariery,
- ocenia spójność wewnętrzną programu. Chodzi o ustalenie, na ile wyznaczone cele (zarówno ogólne, jak i szczegółowe) są możliwe do osiągnięcia poprzez zdefiniowane priorytety i działania. Oceniana jest również kwantyfikacja celów, czyli czy prawidłowo dobrane są wskaźniki, a ich wartości docelowe są możliwe do osiągnięcia przy wykorzystaniu alokowanych zasobów. Innymi słowy, ewaluator musi ocenić powiązania pomiędzy celami (skwantyfikowanymi za pomocą wskaźników rezultatu), produktami a alokowanymi środkami,
- ocenia zewnętrzną spójność programu z dokumentami strategicznymi/programowymi wyższego rzędu. Jej rolą jest ustalenie, na ile planowane rezultaty programu przyczyniają się do realizacji zawartych w nich celów. W tym kontekście analizuje się również komplementarność badanej interwencji z innymi powiązаныmi interwencjami publicznymi.

² European Commission (2012), EVALSED: The resource for the evaluation of Socio-Economic Development, Guide, http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/evaluation/evalsed/guide/index_en.htm.

³ Ewaluacja Poradnik dla pracowników administracji publicznej, https://www.ewaluacja.gov.pl/media/11102/Poradnik_ewaluacji.pdf

Niniejszy raport stanowi prezentację oceny ex-ante projektu STRATEGII ROZWOJU PONADLOKALNEGO GMIN POWIATU RYBNICKIEGO NA LATA 2021-2030 skierowaną do konsultacji społecznych w okresie 22.06.2022 do 5.08.2022 r. Wnioski i rekomendacje sformułowane w wyniku realizacji badania powinny stać się źródłem informacji dla przygotowania ostatecznej wersji projektu Strategii.

Ocena potencjalnej skuteczności i spójności wewnętrznej Analiza zgodności strategii z wymogami prawnymi wobec zawartości i formy strategii rozwoju lokalnego

Podstawy do sporządzania strategii rozwoju ponadlokalnego określają w szczególności 3 akty prawne:

1. ustawa o samorządzie gminnym,
2. ustawa o zasadach prowadzenia polityki rozwoju,
3. ustawa o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko.

Zgodnie z art. 10e pkt 3 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym , strategia rozwoju ponadlokalnego zawiera wnioski z diagnozy, o której mowa w art.10a ust. 1 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju, przygotowanej na potrzeby tej strategii, oraz określa w szczególności:

- 1) cele strategiczne rozwoju w wymiarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym;
- 2) kierunki działań podejmowanych dla osiągnięcia celów strategicznych;
- 3) oczekiwane rezultaty planowanych działań, w tym w wymiarze przestrzennym oraz wskaźniki ich osiągnięcia;
- 4) model struktury funkcjonalno-przestrzennej;
- 5) ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej;
- 6) obszary strategicznej interwencji określone w strategii rozwoju województwa, o której mowa w art. 11 ust. 1 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa, wraz z zakresem planowanych działań;
- 7) obszary strategicznej interwencji kluczowe dla gminy, jeżeli takie zidentyfikowano, wraz z zakresem planowanych działań;
- 8) system realizacji strategii, w tym wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych;
- 9) ramy finansowe i źródła finansowania.

Strategię rozwoju sporządza się w formie tekstowej oraz graficznej zawierającej zobrazowanie treści.

Przygotowany projekt STRATEGII ROZWOJU PONADLOKALNEGO GMIN POWIATU RYBNICKIEGO NA LATA 2021-2030 obejmuje:

1. Wnioski z diagnozy

- Położenie i dostępność
- Potencjał ludnościowy
- Lokalny rynek pracy
- Pomoc społeczna
- Usługi edukacyjne
- Środowisko
- Rolnictwo
- Zasoby kulturowe i turystyczne
- Infrastruktura i gospodarka komunalna
- Usługi kulturalne i czasu wolnego
- Zasoby mieszkaniowe
- Działalność gospodarcza
- Finanse powiatu
- Oczekiwania i aspiracje mieszkańców

2. Wyzwania strategiczne gmin powiatu rybnickiego

3. Filary strategii rozwoju gmin powiatu rybnickiego

4. Cele strategiczne i cele operacyjne gmin powiatu rybnickiego

5. Kierunki działań na rzecz realizacji celów strategicznych

6. Oczekiwane rezultaty planowanych działań oraz wskaźniki ich osiągnięcia

7. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej obszaru powiatu rybnickiego oraz ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej

8. Obszary strategicznej interwencji określone w strategii rozwoju województwa wraz z zakresem planowanych działań

9. Obszary strategicznej interwencji kluczowe dla powiatu rybnickiego wraz z zakresem planowanych działań

10. System realizacji strategii, w tym wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych

11. Ramy finansowe i źródła finansowania

Aneks 1 Ramowa charakterystyka gmin powiatu rybnickiego

W tabeli poniżej porównano strukturę projektu STRATEGII ROZWOJU PONADLOKALNEGO GMIN POWIATU RYBNICKIEGO NA LATA 2021-2030 z wymogami zdefiniowanymi w ustawie o samorządzie gminnym (art. 10e), ustawie o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (art. 10a) oraz w ustawie o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (art. 46):

Wymagania dotyczące zawartości strategii rozwoju zawarte w przepisach prawa – strategia powinna zawierać:	Odniesienie do struktury i zawartości strategii rozwoju obszaru:	Czy projekt strategii rozwoju spełnia dane wymaganie?
Wnioski z diagnozy sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej, z uwzględnieniem obszarów funkcjonalnych	<p>Projekt strategii zawiera szeroką diagnozę gmin i obszaru powiatu rybnickiego w wymiarze: społecznym, gospodarczym i przestrzennym. Synteza ustaleń diagnostycznych bazuje na informacjach ilościowych pochodzących z GUS (dane z okresu 2010-2020 w układach zróżnicowań wewnątrz obszaru i w odniesieniu do innych powiatów subregionu zachodniego i wielkości średnich w regionie), jakościowych zebranych w procesie partycypacyjnego opracowania strategii (ankiety).</p> <p>Na etapie diagnozy nie wyodrębniono obszarów funkcjonalnych natomiast, analizowano informacje i dane w zakresie zróżnicowań wewnętrznych obszaru analizowano również rolę obszaru powiatu w relacjach z otoczeniem – Aglomeracji Rybnickiej . Elementem diagnozy jest rozdział Wyzwania strategiczne gmin powiatu rybnickiego obejmujące :</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rosnące poczucie bezpieczeństwa, mobilność mieszkańców oraz otwarcie na zmianę miejsca zamieszkania i miejsca realizacji karier zawodowych, • Zmiana relacji łączących mieszkańców ze swoim miejscem zamieszkania, 	Tak, niemniej zawarte w dokumencie wnioski stanowią całą diagnozę, a nie sformułowane wnioski. Należy rozważyć wyłączenie diagnozy do odrębnego zeszytu poza dokumentem strategii, a w samym dokumencie sformułowanie syntetycznych wniosków.

	<ul style="list-style-type: none"> • Presje na przekształcanie struktury gospodarczej • Opieranie rozwoju jednostek terytorialnych oraz podmiotów z różnych sektorów na sile ukształtowanych relacji 	
Cele strategiczne rozwoju w wymiarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym oraz środowiskowym	<p>Sformułowano cele strategiczne w perspektywie 2030 i cele operacyjne do roku 2030 co uszpólnia politykę rozwoju obszaru powiatu z polityką krajową i regionalną. Cele strategiczne sformułowano jako:</p> <ul style="list-style-type: none"> • C1. Dostosowywany do zmian cywilizacyjnych poziom jakości życia mieszkańców • C2. Zintegrowane, odpowiedzialne za swoje gminy społeczności lokalne • C3. Zdywersyfikowana struktura gospodarcza powiatu z urozmaiconą ofertą miejsc pracy • C4. Relacje z otoczeniem wzmacniające gminy powiatu rybnickiego 	tak
Kierunki działań podejmowanych dla osiągnięcia celów strategicznych	Kierunki działań wyznaczono dla celów operacyjnych, przypisanych do poszczególnych celów strategicznych.	tak
Oczekiwane rezultaty planowanych działań, w tym w wymiarze przestrzennym oraz wskaźniki ich osiągnięcia	<p>Rezultaty wdrażania strategii rozwoju zdefiniowano w odniesieniu do celów strategicznych. Wskazano wskaźniki osiągnięcia celów operacyjnych, przyporządkowanych do poszczególnych celów strategicznych. Nie wskazano wartości docelowych, ale wskazano pożądane kierunki zmiany wskaźnika podobnie jak to zrobiono w dokumencie regionalnym.</p> <p>W dokumencie wskazano ogólny model monitorowania oraz zarys układu podmiotowego tego procesu.</p>	tak
Model struktury funkcjonalno-przestrzennej	<p>Układ funkcjonalno-przestrzenny obszaru powiatu zarysowano na podstawie ustaleń w warstwie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Terenów zabudowy mieszkaniowej • Gospodarki wodnej • Rolnictwa oraz kluczowych korytarzy <p>Zaprojektowany model w w/w warstwach stanowi układ generalny, natomiast</p>	tak

	rozstrzygnięcia w zakresie funkcji oraz przeznaczenia terenów i lokalizacji inwestycji określone będą w studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania gmin powiatu i odpowiednich planach zagospodarowania przestrzennego. Opracowano mapę przedstawiającą podstawowe elementy w ujęciu przestrzennym.	
Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej	Strategia zawiera rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w gminach powiatu.	Tak
Obszary strategicznej interwencji określone w strategii rozwoju województwa wraz z zakresem planowanych działań	W strategii ujęto OSI regionalne.	Tak
Obszary strategicznej interwencji kluczowe dla obszaru, jeżeli takie zidentyfikowano wraz z zakresem planowanych działań	Kluczowe lokalne obszary strategicznej interwencji wyznaczono na podstawie diagnozy sytuacji społeczno-gospodarczej obszaru oraz jego struktury funkcjonalno-przestrzennej. Dla wyznaczonych obszarów wskazano zakres planowanych działań poprzez wskazanie ze zbioru kierunków tych, które dla danego obszaru są priorytetowe.	Tak
System realizacji strategii, w tym wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych	Opis systemu wdrażania strategii rozwoju zawiera ustalenia ramowe dotyczące organizacji procesu wdrażania w tym powołanie Zespołu Współpracy Powiatowej Podstawowymi dokumentami wykonawczymi strategii będą: <ul style="list-style-type: none"> • budżety gmin i powiatu • wieloletnie programy finansowe gmin i powiatu • strategie gminne (jeśli gminy podejmą decyzje o ich przygotowaniu) • programy i plany opracowane przez powiat rybnicki i gminy powiatu, w tym wymagane przez przepisy prawne, w tym z zakresu ochrony środowiska czy rozwiązywania 	Tak

	problemów społecznych	
Ramy finansowe i źródła finansowania	Strategia wskazuje kluczowe źródła finansowania procesu realizacji działań, mających doprowadzić do osiągnięcia strategicznych celów rozwoju. Element ten jest trudny do oszacowania niemniej wskazano pewne założenia w zakresie wydatków inwestycyjnych samorządów lokalnych.	tak - należy jednak rozważyć rekomendację
Strategiczną ocenę oddziaływania na środowisko	Przygotowano prognozę w oparciu o zapisy właściwej ustawy oraz uzgodnienia zakresu z właściwymi organami. Dokonano skierowania do zaopiniowania przez właściwe organy oraz szerokich konsultacji społecznych zapewniających udział społeczny zgodnie z przepisami.	Po jego zakończeniu należy rozpatrzyć uwagi zgłoszone przez osoby i podmioty uczestniczące oraz rekomendacje wynikające z prognozy.

Wymogiem zawartym w ustawie o samorządzie gminnym, odnoszącym się do formy strategii, jest zapis mówiący o tym, że strategię rozwoju sporządza się w formie tekstowej oraz graficznej zawierającej zobrazowanie jej treści. Wymóg ten został spełniony, wymienione wyżej części zawierają mapy i tabele (graficzne) oraz lokalizujące obszary strategicznej interwencji w przestrzeni obszaru powiatu oraz poszczególne warstwy układu funkcjonalno – przestrzennego. W zakresie ujęcia OSI regionalnych oraz zagadnień polityki rozwoju województwa projekt do momentu sporządzenia raportu został pozytywnie zaopiniowany przez Zarząd Województwa Śląskiego.

Ocena poszczególnych elementów strategii w zakresie kluczowych kryteriów ewaluacyjnych

Element dokumentu	Ocena pod kątem kryteriów: trafności, trwałości, skuteczności, użyteczności
Tytuł i czasokres dokumentu	Całość strategii zarysowuje politykę rozwoju obszaru do roku 2030 zgodnie z długofalową polityką Unii Europejskiej wyrażoną w Europejskim Zielonym Ładzie. W warstwie realizacyjnej, której kluczowym elementem są cele oraz kierunki działań czasokres dokumentu zarysowany jest do roku 2030, przy zarysowaniu celów operacyjnych w perspektywie roku 2030. Jest to spójne z horyzontem czasowym zarówno krajowych dokumentów strategicznych, w tym między innymi Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju, Krajowej

	Strategii Rozwoju Regionalnego, jak i dokumentu województwa śląskiego to jest Strategii Śląskie 2030. Obejmuje nowy okres programowania UE, to jest lata 2021-2027.
Diagnoza	<p>Dokonano doboru kluczowych, z punktu widzenia analizy, danych w oparciu o statystykę publiczną. W strategii zawarto kluczowe wnioski natomiast przygotowano odrębnie szeroką analizę. Przeprowadzona diagnoza jest wieloaspektowa. Analizę ilościową uzupełniono o warsztaty i spotkania z mieszkańcami oraz badania ankietowe, co pozwala na uchwycenie specyfiki wyzwań i problemów obszaru nie dających się zauważyć na etapie badania ilościowego. Dokonano analizy dokumentów wyższego rzędu, w tym Strategii regionu zarówno w zakresie celów określonych w tych dokumentach, jak i zidentyfikowanych procesów mogących wpłynąć na proces rozwoju obszaru i gmin.</p> <p>Przeprowadzona diagnoza obejmująca analizy ilościowe i jakościowe, a także badania desk research dokumentów planistycznych otoczenia obszaru pozwoliły na sformułowanie celów w sferze społecznej, gospodarczej i przestrzennej, które odpowiadają na aspiracje interesariuszy gmin powiatu.</p>
Cele	<p>Dla każdego celu strategicznego określono cele operacyjne i kierunki działań.</p> <p>Wskazany zakres zaprojektowanych celów i kierunków odpowiada na wyzwania określone w diagnozie i wykazuje spójność z celami polityk krajowych i regionalnych. Zaprojektowane cele w sposób skuteczny mogą wpłynąć na zmianę i proces transformacji gmin powiatu i całego obszaru. Wskazane cele z dużym prawdopodobieństwem pozwalają na odpowiedzialne i harmonijne przeprowadzenie procesów rozwoju w oparciu o mechanizmy partycypacji. Zaproponowane w poszczególnych celach kierunki działań generalnie wpisują się w zakres określonych celów strategicznych i operacyjnych, które te kierunki powinny realizować.</p>
Układ funkcjonalno-przestrzenny	<p>Układ funkcjonalno-przestrzenny zarysowano na podstawie ustaleń w warstwie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • terenów zabudowy mieszkaniowej • gospodarki wodnej • rolnictwa oraz kluczowych korytarzy <p>Model ten stanowi układ generalny, natomiast rozstrzygnięcia w zakresie funkcji oraz przeznaczenia terenów i lokalizacji inwestycji określone będą w studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania gmin powiatu i odpowiednich planach zagospodarowania przestrzennego.</p> <p>Biorąc pod uwagę cele rozwoju oraz wyzwania i problemy zidentyfikowane w diagnozie, jak również ramowy charakter zarysowanego układu projekt dokument skupia się na kluczowych funkcjach.</p> <p>Istotnym elementem w zakresie rozwiązań przestrzennych jest wskazanie w projekcie dokumentu Obszarów Strategicznej Interwencji o szczególnym zaznaczeniu dla obszaru powiatu, do których zaliczono:</p> <ul style="list-style-type: none"> • obszary rozwoju usług rekreacyjnych i kształtowania zasobów środowiska obejmujące obszary zielone, w tym lasu o wysokich walorach środowiskowych wymagających działań z zakresu

	<p>zrównoważonego rozwoju i ochrony. Obszary te otwierają możliwość rozwoju zrównoważonych usług turystyki przyrodniczej i rodzinnej opartej na walorach środowiska, adresowanej zarówno do mieszkańców, jak i turystów</p> <ul style="list-style-type: none"> • obszary aktywności inwestycyjnej obejmujące kluczowe tereny inwestycyjne do lokalizacji inwestycji produkcyjnych i usługowych, w szczególności związanych z położeniem powiatu w układzie istotnych korytarzy transportowych autostrady A1 i drogi Racibórz-Rybnik-Żory-Pszczyna • obszary wymagające działań rewitalizacyjnych, tj. obszary zdegradowane w wymiarze społecznym, środowiskowym i funkcjonalnym wymagające podjęcia działań rewitalizacyjnych o szczególnym stopniu zaangażowania i rozwoju partnerskiej współpracy <p>Obszary te przedstawiono na mapie i wykazano je na podstawie analizy potencjałów i problemów w obszarze. Podjęcie działań na tych terenach może w istotny sposób wpłynąć na podniesienie jakości życia i atrakcyjność obszaru jako miejsca zamieszkania i inwestowania.</p>
System wdrażania	<p>Zaprojektowany system wdrażania opiera się na zasadzie partnerstwa. Takie podejście w pełni odpowiada zapisanym celom rozwojowym. System wdrażania uwzględnia współdziałanie całej administracji lokalnej. W systemie wdrażania określono zbiór dokumentów wdrożeniowych, których zakres koresponduje z celami i kierunkami działań. Zarysowany system monitoringu (ujęty w części dotyczącej rezultatów) jest spójny z elementami diagnostycznymi i w optymalny sposób (na ile jest to możliwe w oparciu o statystykę publiczną) pozwala na monitorowanie procesów rozwoju obszaru powiatu. Jednocześnie założono że przyjęte wskaźniki powinny być monitorowane w układzie całego powiatu oraz w poszczególnych gminach. Za gromadzenie danych do monitorowania odpowiedzialny będzie Stały Zespół Współpracy Powiatowej.</p>

Kluczowe pytania ewaluacyjne

Pytanie	Ocena	Uzasadnienie	Rekomendacje
Czy można uznać, że model tworzenia dokumentu odpowiada na potrzeby społeczności?	Pozytywna	Proces sporządzania strategii oparto na modelu partycypacyjno-eksperymentalnym. Partycypacyjne podejście wynika z trendów obserwowanych w skali europejskiej i krajowej, które wychodzą naprzeciw oczekiwaniom społeczności lokalnej. Model wykorzystywany w przygotowaniu projektu strategii obszaru powiatu rybnickiego jest zbieżny	Należy kontynuować otwarty dialog z partnerami społeczno-gospodarczymi oraz mieszkańcami. Należy dokonać dostosowania struktury administracji gmin i powiatu do celów wyznaczonych w strategii

		z modelem zastosowanym przy przygotowywaniu dokumentów krajowych, w tym Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego oraz Strategii rozwoju województwa Śląskiego „Śląskie 2030”. Realizowany model przygotowania dokumentu odpowiada potrzebom społeczności lokalnej, które zidentyfikowano w badaniach ankietowych oraz w toku prac warsztatowych.	
Czy przyjęty model tworzenia dokumentu można ocenić jako użyteczny z punktu widzenia tworzenia systemu dokumentów planistyczno-strategicznych w gminach powiatu i w powiecie ?	Pozytywna	Władze samorządowe dołożyły należytej staranności w zakresie odpowiedniej polityki informacyjnej, jak również intensywnie działały na rzecz włączenia jak najszerszej grupy aktorów lokalnych w proces przygotowania projektu strategii rozwoju ponadlokalnej. Znajduje to swoje odbicie również w zdefiniowanych celach, w których jasno widać położony nacisk na znaczenie procesu partycypacji w procesach rozwoju. Również w systemie wdrażania w modelu, w którym silnie akcentuje się potrzebę partnerstwa i współpracy.	
Czy projekt Strategii odpowiada na potrzeby interesariuszy i uwarunkowania zewnętrzne?	Pozytywna	Przedstawiony projekt strategii odpowiada zarówno na zidentyfikowane procesy przebiegające wewnątrz obszaru, na zdefiniowane i zidentyfikowane potencjały obszaru, jak również uwarunkowania wynikające ze zmian otoczenia. W dokumencie uwzględniono szereg procesów o charakterze makroekonomicznym, w tym między innymi procesy związane z realizacją polityki	Należy pamiętać, iż strategia przygotowana przez władze samorządowe jest dokumentem generalnym, a konkretne narzędzia w postaci projektów działań inwestycyjnych, czy działań organizacyjnych będą podejmowane w toku bieżącej działalności władz lokalnych oraz

		<p>transformacji społeczno - gospodarczej i przestrzennej, cele polityki Unii Europejskiej, cele polityki krajowej oraz cele polityki regionalnej województwa śląskiego. Elementem, który należy wzmocnić są działania wpisujące się w uwarunkowania polityki europejskiej i krajowej w zakresie poprawy i zachowania walorów przyrodniczych. Na podstawie przeprowadzonej diagnozy ilościowej oraz badań ankietowych zdefiniowano również cele, a w nich kierunki działań, które odpowiadają na kluczowe wyzwania wewnętrzne, w tym związane z procesami starzenia się społeczeństwa, procesami aktywizacji i zwiększenia partycypacji mieszkańców w procesie rozwoju zmiany aspiracji życiowych mieszkańców.</p>	<p>innych podmiotów. Z tego też względu należy dążyć do dbania o utrzymanie i rozwój systemu partycypacji z kluczowymi aktorami oraz ciągłej debaty z mieszkańcami w zakresie sposobu realizacji działań, które będą podejmowane na rzecz osiągnięcia celów zdefiniowanych w strategii rozwoju.</p>
<p>Czy założenia Strategii i jej układ (struktura) odpowiadają obecnie formułowanym oczekiwaniom wobec dokumentów strategicznych?</p>	<p>Pozytywna</p>	<p>Dokument odpowiada wymogom zdefiniowanym w ustawie o samorządzie gminnym. Dokonano odpowiednich działań informacyjnych mających na celu umożliwienie różnym podmiotom i osobom zapoznanie się z przedmiotowym projektem strategii oraz wniesieniem do niego uwag i propozycji. W toku sporządzania niniejszego raportu przeprowadzono strategiczną ocenę oddziaływania na środowisko.</p>	<p>Po zakończeniu procesu konsultacji, należy sporządzić sprawozdanie z przebiegu tych konsultacji, (dokument należy opublikować w terminie 30 dni na stronie www UM)</p>
<p>Czy kluczowe zmiany w obszarze powiatu, jakie wywoła wdrażanie Strategii, odpowiada kluczowym potrzebom mieszkańców?</p>	<p>Pozytywna</p>	<p>W projekcie zdefiniowano oczekiwane rezultaty oraz określono kluczowe wskaźniki rezultatu jak również wskazano pożądane kierunki zmian tych wskaźników, które powinny charakteryzować</p>	

		<p>obszar i gminy powiatu. Należy również uznać, że celem generalnym realizowanej strategii powinno być osiągnięcie zarysowanej wizji rozwoju, która jest spójna i przekłada się na zdefiniowane cele rozwoju o charakterze strategicznym i operacyjnym. Badanie sposobu dochodzenia do celów oraz zastosowany szeroki wachlarz działań analitycznych diagnostycznych i partycypacyjnych pozwala na stwierdzenie, iż zarysowane cele odpowiadają aspiracjom mieszkańców i stanowią odpowiedź na ich potrzeby.</p>	
<p>Czy przyjęty w Strategii model wdrażania odpowiada zdolnościom organizacyjnym Urzędu?</p>	<p>Pozytywna</p>	<p>W projekcie strategii system wdrażania jest ogólną ramą, którą należy doprecyzować w ramach odpowiednich regulacji wewnętrznych poszczególnych podmiotów samorządowych w obszarze powiatu. Administracja lokalna posiada niezbędne doświadczenie w zakresie kreowania i realizacji projektów prorozwojowych.</p>	<p>Po przyjęciu strategii niezwłocznie należy przystąpić do operacjonalizacji w zakresie nadania odpowiednim komórkom organizacyjnym w samorządach wdrażających strategię kompetencji i zadań związanych z przygotowaniem projektów, z koordynacją nad całością systemu wdrażania oraz procesem monitorowania strategii i procesów rozwoju. Niezwłocznie należy również powołać zespół współpracy powiatowej.</p>
<p>Czy zaprojektowany proces wdrażania Strategii można uznać za właściwy z punktu widzenia administracji, jak i sieci współpracy?</p>	<p>Pozytywna</p>	<p>W sposób ogólny zarysowano system wdrażania, który dostrzega potrzebę współpracy z innymi podmiotami mającymi wpływ na osiągnięcie celów niniejszej strategii.</p>	<p>Po przyjęciu strategii niezwłocznie należy dokonać określenia zadań i podziału tych zadań pomiędzy poszczególnych partnerów wdrażania,</p>

		W dokumencie zdefiniowano grupę dokumentów o charakterze operacyjnym.	w szczególności samorządy lokalne, w celu przygotowania koncepcji projektów wdrażających oraz dostosowujących dokumenty lokalne do polityki ponadlokalnej.
--	--	---	--

Projekt strategii podlegał również konsultacjom wewnętrznym obejmującym spotkania z administracją partnerów samorządowych przygotowujących projekt Strategii.

Biorąc pod uwagę:

- przeprowadzenie diagnozy na podstawie danych ilościowych, jak i jakościowych (warsztaty, ankieta),
- oparcie zapisów aksjologicznych i wdrożeniowych (w części dotyczącej kierunków działań oraz wskaźników osiągnięcia celów) strategii na wynikach pracy warsztatowej z przedstawicielami różnych sektorów,
- zapewnienie możliwości wyrażenia opinii poprzez kilkakrotne badania ankietowe oraz zróżnicowanie jej treści dla mieszkańców, przedsiębiorców i organizacji pozarządowych,

proces przygotowania projektu strategii oceniono pozytywnie.

Analiza wewnętrznej logiki zapisów w warstwie strategicznej dokumentu

Projekt Strategii rozwoju ponadlokalnego gmin obszaru powiatu rybnickiego zawiera kluczowe wnioski z przeprowadzonej analizy o charakterze ilościowym opartej na statystyce publicznej Głównego Urzędu Statystycznego i danych samorządów lokalnych, a także wzbogacone o wyniki badań jakościowych obejmujących m.in. badania ankietowe oraz warsztaty. Należy podkreślić, iż w części diagnostycznej wskazano zarówno kluczowe potencjały wewnętrzne, bariery rozwojowe i procesy zachodzące w obszarze, jak również przeanalizowano megatendencje oraz uwarunkowania zewnętrzne wynikające z polityk europejskich, krajowych oraz regionalnych.

Zawarte w dokumencie wnioski (a raczej pełna diagnoza ilościowa – patrz rekomendacje) obejmują zagadnienia, w szczególności kluczowe uwarunkowania i trendy wewnętrzne oraz zewnętrzne.

Aspekty ilościowe uzupełniają wyniki badań jakościowych przeprowadzonych w formie ankiet.

Cele strategiczne, cele operacyjne oraz kierunki działań zdefiniowane w projekcie strategii w sposób generalny stanowią odpowiedź na zidentyfikowane problemy, wyzwania i potencjały.

Analizę spójności warstwy strategicznej dokumentu (wizja, cele strategiczne, cele operacyjne) przeprowadzono w dwóch wymiarach:

1. spójności celów strategicznych z wyzwaniami,
2. wewnętrznej spójności celów operacyjnych.

Wyniki analizy spójności celów strategicznych i wyzwań przedstawiono w tabeli poniżej. Znakiem „x” oznaczono spójność pomiędzy danym celem strategicznym a konkretnym elementem wyzwaniem obszaru powiatu rybnickiego.

	Cele strategiczne			
Wyzwania rozwoju	<i>C1. Dostosowywany do zmian cywilizacyjnych poziom jakości życia mieszkańców</i>	<i>C2. Zintegrowane, odpowiedzialne za swoje gminy społeczności lokalne</i>	<i>C3. Zdywersyfikowana struktura gospodarcza powiatu z urozmaiconą ofertą miejsc pracy</i>	<i>C4. Relacje z otoczeniem wzmacniające gminy powiatu rybnickiego</i>
<i>Rosnące poczucie bezpieczeństwa, mobilność mieszkańców oraz otwarcie na zmianę miejsca zamieszkania i miejsca realizacji karier zawodowych</i>	X	X		X
<i>Zmiana relacji łączących mieszkańców ze swoim miejscem zamieszkania</i>	X	X		
<i>Presje na przekształcanie struktury gospodarczej</i>	X		X	X
<i>Opieranie rozwoju jednostek terytorialnych oraz podmiotów z różnych sektorów na sile ukształtowanych relacji</i>			X	X

Przeprowadzona analiza świadczy o wysokim stopniu spójności celów strategicznych rozwoju i wyzwań obszaru powiatu:

- wyzwania rozwoju stanowią podstawę sformułowania celów,
- nie zidentyfikowano takiego wyzwania, które nie znajdowałoby odzwierciedlenia w celach strategicznych,

Wyniki analizy wewnętrznej spójności celów operacyjnych strategii przedstawiono w kolejnej tabeli. Zielone pole (C) oznacza, że dana para celów jest powiązana, współzależna, wzajemnie synergiczna. Pole czerwonym oznaczono te pary celów, które są ze sobą sprzeczne (jeśli takie są). Pole białe oznacza neutralność danej pary celów, ich wzajemną niezależność. Kolorem jasnoszarym zaznaczono te komórki, które zawierają ocenione już w dolnej części tabeli pary celów.

Cele operacyjne w projekcie strategii:

- C1.1.** Komplementarna oferta dostępnych w gminach powiatu usług publicznych i udogodnień zapewniająca funkcjonowanie różnych grup społecznych, w tym usługi edukacyjne, opiekuńcze, zdrowotne, czasu wolnego.
- C1.2.** Zintegrowany system transportowy, zapewniający dostępność i funkcjonalność.
- C1.3. Udział mieszkańców w monitorowaniu i kształtowaniu polityk lokalnych.
- C1.4. Środowisko przyrodnicze tworzące wyróżniającą jakość życia w gminach powiatu.
- C1.5. Wizualna i funkcjonalna atrakcyjność przestrzeni publicznych kreowanych przy wykorzystaniu walorów przyrodniczych i kulturowych powiatu.
- C1.6. Zrównoważony rozwój budownictwa mieszkaniowego i wdrażanie proekologicznych rozwiązań w gospodarstwach domowych.
- C1.7. Wyprofilowana oferta wspierająca osoby o szczególnych potrzebach.
- C1.8. Dogodne warunki dla podnoszenia kwalifikacji i kompetencji cywilizacyjnych oraz rozwijania talentów mieszkańców.
- C1.9. Dostępność rozwiązań technologicznych wspierających funkcjonowanie mieszkańców w powiecie oraz korzystanie z udogodnień w otoczeniu.

- C2.1. Sektor obywatelski partnerem kreowania usług publicznych wspierających funkcjonowanie mieszkańców.
- C2.2. Dogodne warunki dla wzmocnienia potencjału i ciągłości rozwoju organizacji pozarządowych.
- C2.3. Liderzy lokalni oraz środowiska społeczne inicjujące przedsięwzięcia na rzecz swoich gmin lub swojego miejsca zamieszkania.
- C2.4. Dostępność informacji o rozwoju lokalnym umożliwiającą efektywne i konstruktywne angażowanie się społeczności lokalnych w rozwój swoich gmin.
- C2.5. Wysoki poziom wiedzy mieszkańców w zakresie wartości lokalnego dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego.
- C2.6. Sektor obywatelski promujący ekologiczne postawy mieszkańców.
- C2.7. Witalne obiekty i przestrzenie dziedzictwa kulturowego oraz miejsca symboliczne.
- C2.8. Innowacje społeczne odpowiadające na ewoluujące potrzeby mieszkańców.

- C3.1. Zintegrowana oferta gmin powiatu dla biznesu lokalnego i inwestorów.
- C3.2. Kreowanie kwalifikacji mieszkańców w ścisłej współpracy biznesu, instytucji edukacyjnych i kulturalnych, organizacji pozarządowych i innych partnerów.
- C3.3. Łańcuchy kooperacji integrujące lokalne podmioty gospodarcze (firmy usługowe i produkcyjne, rzemiosło, gospodarstwa rolne) i kreujące wysoką wartość rynkową.
- C3.4. Silny samorząd gospodarczy powiatu.
- C3.5. Wysokie kompetencje przedsiębiorcze mieszkańców wspierające ich włączenie w rozwój gospodarczy gmin powiatu.
- C3.6. Dogodne warunki dla zaangażowania środowiska biznesowego powiatu w kształtowanie, wdrażanie i monitorowanie lokalnych polityk rozwoju gospodarczego.
- C3.7. Dostęp do infrastruktury technicznej ograniczający negatywny wpływ gospodarki na przestrzeń i środowisko przyrodnicze.
- C3.8. Rosnący udział branż proekologicznych w strukturze gospodarczej gmin powiatu.
- C3.9. Zaangażowanie lokalnego biznesu w działania z zakresu społecznej odpowiedzialności biznesu.
- C3.10. Nowe firmy w branżach wykorzystujących wiedzę, kulturę i lokalne dziedzictwo.
- C3.11. Wzmacniane relacje między firmami lokalnymi a podmiotami naukowymi i badawczymi w regionie.
- C3.12. Dostępność rozwiązań technologicznych i organizacyjnych wspierających funkcjonowanie firm w gminach powiatu.

- C4.1. Samorzędy powiatu kooperujące w planowaniu i monitorowaniu rozwoju, kreowaniu przedsięwzięć, pozyskiwaniu środków zewnętrznych i wdrażaniu aktywności strategicznych.*
- C4.2. Innowacyjne aktywności (projekty) łączące gminy powiatu oraz tworzące jego wyróżniki w otoczeniu.*
- C4.3. Spójność infrastrukturalna gmin powiatu z otoczeniem.*
- C4.4. Otwartość gmin powiatu na oczekiwania i aspiracje podmiotów w otoczeniu.*
- C4.5. Aktywna pozycja gmin powiatu i Powiat Rybnickiego w zachowywaniu i aktywizowaniu dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego regionu.*
- C4.6. Gminy powiatu i Powiat Rybnicki inicjatorem projektów realizowanych w partnerstwie z podmiotami w otoczeniu.*
- C4.7. Pozytywny wizerunek obszaru powiatu dopełniający i wzmacniający wizerunek województwa śląskiego.*

Relacje pomiędzy celami operacyjnymi

cele operacyjne	C1.1	C1.2	C1.3	C1.4	C1.5	C1.6	C1.7	C1.8	C1.9	C2.1	C2.2	C2.3	C2.4	C2.5	C2.6	C2.7	C2.8	C3.1	C3.2	C3.3	C3.4	C3.5	C3.6	C3.7	C3.8	C3.9	C3.10	C3.11	C3.12	C4.1	C4.2	C4.3	C4.4	C4.5	C4.6	C4.7			
C1.1	X																																						
C1.2	C	X																																					
C1.3			X																																				
C1.4		C	C	X																																			
C1.5		C	C	C	X																																		
C1.6		C			C	X																																	
C1.7	C				C		X																																
C1.8	C	C					C	X																															
C1.9	C						C	C	X																														
C2.1	C		C		C		C	C		X																													
C2.2	C		C				C		C	C	X																												
C2.3			C							C	C	X																											
C2.4	C		C				C			C	C	C	X																										
C2.5	C		C	C		C	C	C		C	C	C	C	X																									
C2.6	C	C	C				C			C	C		C	C	X																								
C2.7	C	C			C	C			C	C	C	C	C		C	X																							
C2.8	C			C			C	C	C	C	C		C	C	C	C	X																						
C3.1	C	C			C			C	C										X																				
C3.2	C	C					C	C	C	C								C	C	X																			
C3.3																			C	C	X																		
C3.4			C																C		C	X																	
C3.5	C		C				C	C											C		C		X																

cele operacyjne	C1.1	C1.2	C1.3	C1.4	C1.5	C1.6	C1.7	C1.8	C1.9	C2.1	C2.2	C2.3	C2.4	C2.5	C2.6	C2.7	C2.8	C3.1	C3.2	C3.3	C3.4	C3.5	C3.6	C3.7	C3.8	C3.9	C3.10	C3.11	C3.12	C4.1	C4.2	C4.3	C4.4	C4.5	C4.6	C4.7							
C3.6				C	C		C		C									C		C		C	X																				
C3.7		C		C				C										C				C	C	X																			
C3.8	C			C		C								C		C		C	C			C	C	C	X																		
C3.9	C		C	C			C	C		C	C	C	C	C	C		C	C		C		C	C	C	C	X																	
C3.10				C	C							C		C	C	C		C				C		C	C	C	X																
C3.11	C							C										C	C	C		C		C	C	C	C	X															
C3.12								C	C									C	C	C				C	C	C	C	C	X														
C4.1	C	C		C	C				C	C								C			C		C			C			C	X													
C4.2	C	C		C	C			C	C		C	C	C	C	C		C	C	C		C	C	C	C	C	C	C	C	C	C	C	C	C	C	X								
C4.3												C	C	C	C									C	C					C	C	X											
C4.4						C	C	C										C	C	C		C	C	C	C	C				C	C	C	X										
C4.5	C			C	C	C	C	C		C	C						C	C				C	C			C	C			C		C	C	X									
C4.6	C	C	C			C	C	C	C	C	C							C	C	C	C	C	C	C	C	C	C	C	C	C	C	C	C	C	C	C	C	X					
C4.7		C			C	C			C	C				C				C	C	C	C	C	C	C	C	C	C	C	C	C	C	C	C	C	C	C	C	C	C	X			

Analiza spójności wewnętrznej celów operacyjnych dała pozytywny wynik. Nie zidentyfikowano pary/par celów operacyjnych, które byłyby ze sobą sprzeczne. Struktura celów operacyjnych, na które rozpisano poszczególne cele strategiczne, wykazuje wysoką spójność wewnętrzną, na którą wskazuje liczba powiązań pomiędzy poszczególnymi parami celów. Wszystkie cele operacyjne strategii rozwoju obszaru wykazują powiązanie, synergię z częścią pozostałych.

Ocena trafności

Analiza zasadności diagnozy

Wnioski z diagnozy oparto o dane statystyczne, pochodzące głównie z Banku Danych Lokalnych GUS, a także z innych instytucji publicznych oraz danych własnych samorządów lokalnych na terenie powiatu rybnickiego. Dane na temat gmin i powiatu zostały przeanalizowane z określeniem trendów oraz w odniesieniu do innych obszarów (powiatów) w subregionie cechujących się zbliżoną pozycją i potencjałem.

Diagnoza obejmuje:

- Położenie i dostępność
- Potencjał ludnościowy
- Lokalny rynek pracy
- Pomoc społeczna
- Usługi edukacyjne
- Środowisko
- Rolnictwo
- Zasoby kulturowe i turystyczne
- Infrastruktura i gospodarka komunalna
- Usługi kulturalne i czasu wolnego
- Zasoby mieszkaniowe
- Działalność gospodarcza
- Finanse powiatu
- Oczekiwania i aspiracje mieszkańców (wnioski na podstawie badań ankietowych i warsztatowych).

Podsumowaniem charakterystyki szerokiej diagnozy ilościowej i jakościowej jest określenie wyzwań strategicznych gmin powiatu rybnickiego. W projekcie wskazano, że: „Wyzwania, przed którymi stają gminy powiatu rybnickiego, dotyczą różnych sfer: społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzennej. Co więcej, na poszczególne wyzwania składają się zjawiska o zróżnicowanym charakterze. Gminy powiatu rybnickiego reagować muszą przede wszystkim na wyzwania odnoszące się do:

- wzbogacania i zachowywania kapitału ludzkiego w warunkach zmian demograficznych oraz rosnącej konkurencji o mieszkańców między różnymi ośrodkami
- spójności społeczności lokalnej oraz poziomemu angażowaniu się mieszkańców w rozwój lokalny
- dynamiki procesów decydujących o przekształceniach współczesnej struktury gospodarczej, w tym w powiązaniu z procesami technologicznymi, środowiskowymi i geopolitycznymi
- wzmocnienia pozycji w otoczeniu zarówno w ujęciu relacyjnym, jak również wizerunkowym”

Zawarte w dokumencie wnioski z diagnozy defacto stanowią pełną diagnozę stanu oraz diagnozę w ujęciu dynamicznym (za lata 2010-2020).

Należy rozważyć zawarcie w ostatecznym projekcie strategii wniosków z diagnozy, natomiast pełną informację ilościową zawartą w ocenionym projekcie strategii wyłączyć do odrębnego opracowania, które może być i powinno być cyklicznie aktualizowane i wykorzystane do dokonywania okresowej ewaluacji.

Ocena systemu monitorowania strategii

Monitorowanie wdrażania strategii pełni funkcje kontrolne oraz weryfikuje skuteczność podejmowanych działań. Monitoring powinien dostarczać odpowiedzi na pytania czy i w jakim tempie osiągnęte są zdefiniowane cele rozwojowe. W tym kontekście istotna jest dostępność informacji i danych, służących ocenie procesu realizacji strategii. System monitorowania strategii powinien dostarczać danych dotyczących najważniejszych aspektów rozwoju obszaru. Monitorowanie stopnia realizacji celów powinno spełniać następujące założenia:

1. być łatwe w zarządzaniu,
2. wskaźniki powinny dawać obraz najważniejszych rezultatów realizacji celów,
3. wskaźniki powinny odzwierciedlać zmiany w obszarach, których dotyczy strategia,
4. koszt zbierania danych nie powinien przewyższać wartości informacji dostarczanej przez wskaźniki.

Zgodnie z projektem strategii, monitorowaniu strategii ma służyć instrument określony w ustawach samorządowych tj. ustawy o samorządzie gminnym oraz w ustawie o samorządzie powiatowym. Zgodnie z zapisami projektu strategii „Informacja o stanie realizacji strategii powinna być przekazywana odpowiednim organom uchwałodawczym jednostek samorządu ją realizujących oraz w corocznie przygotowanych raportach o stanie powiatu oraz gmin powiatu.”

Projekt strategii rozwoju wskazuje pożądane rezultaty podejmowanych działań strategii w odniesieniu do poszczególnych celów strategicznych. Wskaźniki osiągnięcia celów zostały opracowane w odniesieniu do celów operacyjnych.

Wskazane w tabeli pn. „Kluczowe oczekiwane rezultaty i wskaźniki monitorowania” rezultaty w sposób generalny wiążą się z celami strategicznymi. Jednocześnie wskaźniki oparto na publicznie dostępnych danych GUS oraz danych będących w zasobach poszczególnych partnerów samorządowych z obszaru powiatu rybnickiego.

Proponowany system monitoringu strategii rozwoju nie zawiera wartości docelowych wskaźników. Takie podejście wynika z prawdopodobnego założenia, że na rozwój obszaru wpływa cały szereg czynników, pozostający częściowo poza możliwością bezpośredniej kontroli czy wpływu samorządu.

Podstawą skutecznej realizacji strategii rozwoju jest dysponowanie aktualną i wiarygodną wiedzą na temat postępów realizowanych działań oraz ich efektów. Monitorowanie powinno polegać na systematycznym obserwowaniu zmian zachodzących w obrębie celów rozwoju wyznaczonych w strategii. Założenie cykliczności monitoringu jest konieczne, bez niej niemożliwa byłaby obserwacja postępów oraz reagowanie na ich brak. Ten postulat jest spełniany dzięki, przyjętej w projekcie strategii, zasadzie powiązania monitorowania z raportami o stanie poszczególnych JST z obszaru. Pozytywnie ocenia się również oparcie systemu monitoringu o zróżnicowany zestaw wskaźników, obejmujący dane ilościowe jak i jakościowe, pozyskiwane z Banku Danych Lokalnych GUS oraz bazujące na danych i badaniach lokalnych.

Należy dążyć do stałego rozszerzania zarysowanej grupy wskaźników, w miarę wzbogacania statystyki publicznej oraz rozwoju narzędzi gromadzenia danych w samorządach lokalnych.

Ocena przewidywanej efektywności

Ocena zasadności angażowania zasobów finansowych w realizację strategii

Jako kluczowe źródła finansowania projektów i przedsięwzięć realizujących strategię rozwoju wskazano środki:

- budżetu powiatu oraz gmin powiatu uczestniczących w przygotowaniu i wdrażaniu strategii,
- pochodzące z budżetu państwa oraz województwa, w szczególności pozyskane w formie dotacji oraz subwencji, środki w ramach programów i działań realizowanych przez instytucje administracji rządowej,

- fundusze celowe, np. NFOŚiGW, WFOŚiGW,
- pochodzące z programów pomocowych współfinansowanych ze środków Unii Europejskiej, w tym w szczególności krajowych programów operacyjnych w okresie programowania 2021-2027, programu Fundusze dla Śląskiego 2021-2027 oraz środki w ramach działań realizowanych w ramach procesu sprawiedliwej transformacji,
- z innych źródeł, np. tzw. funduszy norweskich (EOG, itp.),
- pochodzące od innych podmiotów realizujących działania i projekty wpisujące się w strategię, w tym w ramach partnerstwa publiczno-prywatnego.

Strategia wskazuje w/w kluczowe źródła finansowania, mające doprowadzić do realizacji strategicznych celów rozwoju obszaru i gmin z terenu powiatu. Określenie realnych szacunkowych wielkości strumieni finansowych na relację Strategii jest zadaniem praktycznie niemożliwym do zrealizowania, m.in. ze względu na wielopodmiotowość procesu wdrażania oraz brak stabilności finansowania samorządu w długim okresie liczone ryzyka związane niestabilną sytuacją polityczną i gospodarczą. Zarysowane w strategii wielkości należy traktować jako wielkości szacunkowe i ramowe. Z tego też względu w toku wdrażania jednym z istotnych wyzwań będzie monitorowanie możliwości finansowania projektów wdrożeniowych.

Ocena spójności zewnętrznej

Ocena spójności strategii z dokumentami strategicznymi wyższego rzędu

Należy ocenić że przygotowany projekt jest wspólny z kluczowymi politykami krajowymi i regionalnymi w tym w szczególności:

- Strategią Rozwoju Województwa „Śląskie 2030”,
- Strategią na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 roku),
- Krajową Strategią Rozwoju Regionalnego 2030.

Ponadto projekt uwzględnia uwarunkowania wynikające z polityki europejskiej w tym w zakresie procesów transformacji.

Wnioski i rekomendacje

Generalnie należy stwierdzić, iż przedstawiony do konsultacji projekt STRATEGII ROZWOJU PONADLOKALNEGO GMIN POWIATU RYBNICKIEGO NA LATA 2021-2030 pod względem formalnym, proceduralnym, metodycznym i merytorycznym odpowiada wymogom jakie są stawiane przed dokumentami planistycznymi służącymi określeniu polityki rozwojowej w układach ponadlokalnych. Dokument zawiera określone w ustawie o samorządzie gminnym elementy.

Należy podkreślić, iż zastosowany szeroki wachlarz narzędzi analitycznych począwszy od analizy ilościowej opartej na danych statystycznych pochodzących ze statystyki publicznej i danych samorządów lokalnych, dokonaniu porównań z innymi jednostkami w najbliższym otoczeniu funkcjonalnym obszaru, jak również uzupełnienie tego obrazu ilościowego o analizy jakościowe i badania ankietowe, stanowiły możliwość swobodnego formułowania wniosków i opinii poszczególnych użytkowników tego obszaru.

Przedstawiony projekt jest spójny i oparty na analizie wewnętrznej oraz uwarunkowaniach zewnętrznych.

Przed przyjęciem ostatecznej wersji projektu strategii należy dokonać analizy uwag i rekomendacji sformułowanych w wszystkich rozdziałach niniejszego raportu. W szczególności do kluczowych rekomendacji w zakresie rozważenia i ewentualnego uwzględnienia w dokumencie oraz w toku jego wdrażania autor mniejszej ewaluacji zalicza:

- w ostatecznym projekcie Strategii:
 - ujęcie w rozdziale pt. „Wnioski z diagnozy” zawartym w projekcie Strategii wniosków w formie syntetycznej z prac diagnostycznych. Natomiast przeniesienie szerokiego opisu ilościowego, zawartego w projekcie Strategii i opartego na danych GUS oraz JST, do odrębnego opracowania i jego okresowe aktualizowanie na potrzeby prowadzenia procesu monitorowania.
 - uwzględnianie wniosków z przygotowanej prognozy oddziaływania na środowisko ,
 - rozpatrzenie wniosków i uwag z procesu konsultacji i ich ujęcie w zakresie możliwie najszerszym, który jednak nie będzie powodować istotnych zmian w wypracowanym w szerokim partnerstwie rozwiązań zawartych w projekcie.
- po przyjęciu strategii
 - powołanie zespołu współpracy powiatowej, o którym mowa w projekcie strategii oraz określenie szczegółowego trybu prac tego zespołu

- przeprowadzenie analizy funkcjonowania administracji samorządów lokalnych i jednostek podległych pod kątem wskazanych celów oraz dostosowanie zakresów ich prac do zapewnienia efektywności procesu wdrażania,
- prowadzenie ciągłych analiz i badań w zakresie przygotowywanych planów strategii krajowych i regionalnych, w tym w szczególności związanych z nowym okresem programowania UE oraz sprawiedliwej transformacji.